

Groeimarge voor biodiversiteit rondom fruit in openbaar groen

In steden en gemeenten blijkt het verhogen van de biodiversiteit één van de voornaamste redenen om fruit aan te planten. In de praktijk blijft het vaak bij het aanplanten van fruit en is er nog veel marge om de biodiversiteitswaarde te verhogen. Een meer integraal beheer, een grotere variatie aan (fruit)soorten en de aanwezigheid van groenelementen zijn hiervoor cruciaal.

Auteurs: Ewaut Van Wambeke, Ellen De Vrieze, Filip Debersaques en Jan Mertens

In 2019 deed Joris Dewinter voor zijn masterthesis aan de faculteit Bio-ingenieurswetenschappen aan de Universiteit Gent onderzoek naar het gebruik van fruit in het openbaar groen in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Hierbij werd onder andere gekeken naar de drijfveren voor het aanplanten van fruit in steden en gemeenten. Biodiversiteit en ecologie werden door 57 % van de bevraagde steden en gemeenten aangegeven als redenen om fruit aan te planten. In 2021 deed Ewaut Van Wambeke voor zijn masterthesis aan dezelfde faculteit aansluitend onderzoek. Hiervoor werd een vragenlijst gestuurd naar 75 steden en gemeenten die aangaven te willen deelnemen aan het onderzoek van Joris Dewinter. Aan de hand van deze vragenlijst werd onderzocht in welke mate er bijkomende maatregelen genomen worden voor het optimaliseren van de biodiversiteit. Op de locatie met de meeste fruitsoorten in de steden en gemeenten werd onderzoek gedaan naar het beheer, de plantkeuze en de aanwezigheid van groenelementen. In totaal werden 36 fruitaanplanten onderzocht in 33 verschillende steden en gemeenten.

Beheer fruitaanplant(en)

Alle onderzochte steden/gemeenten gaven aan dat er bij het beheer van fruitaanplant(en) in meer of mindere mate rekening gehouden wordt met de biodiversiteit. Ongeveer één derde (36%) houdt hier zelfs zeer veel rekening mee (zie figuur 1).

Op een kleine minderheid (47%) van de onderzochte locaties wordt er gefaseerd gemaaid. Hierbij wordt een deel van het grasland/de kruidlaag niet gemaaid. Na het snoeien wordt het vaakst geopteerd om het snoeisel af te voeren samen met het andere groenafval. Dit gebeurt op 58% van de locaties.

Variatie in (fruit)soorten

Op meer dan een derde van de onderzochte locaties komen zowel pitfruit, steenfruit, kleinfruit als notensoorten voor (zie figuur 2). Pitfruitsoorten worden zeer vaak gebruikt in het openbaar groen (aanwezig op 92% van de onderzochte locaties). Kleinfruit, noten en steenfruit zijn in mindere mate aanwezig (respectievelijk op 56%, 61% en 75% van de locaties).

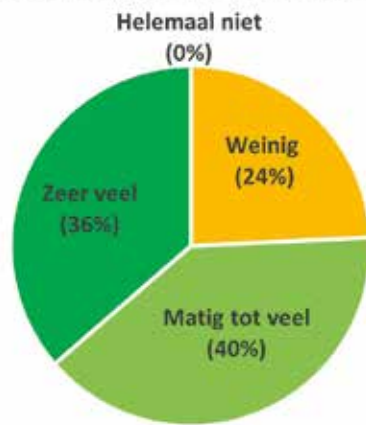
Composthoop

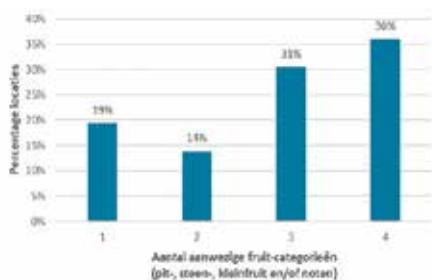
BE SOCIAL
Scan, lees & deel!

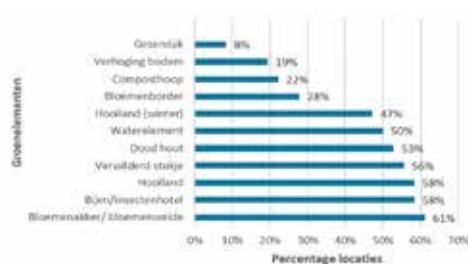
Rekening houden met biodiversiteit bij beheer

Figuur 1: percentage van de 33 onderzochte steden/gemeenten, ingedeeld op basis van de mate waarin ze zelf aangeven rekening te houden met de biodiversiteit bij het beheer van de onderzochte fruitaanplanten

Figuur 2: percentage van de 36 onderzochte locaties, ingedeeld op basis van het aantal voorkomende fruitcategorieën (pitfruit, steenfruit, kleinfruit en/of noten)

Figuur 3: percentage van de 36 onderzochte locaties waar de specifieke groenelementen aanwezig zijn

Slechts 25% van de groenbeheerders geeft aan dat er op de door hen gekozen locatie(s) rekening gehouden werd met de bloeihoogte bij de plantkeuze. De bloeihoogte is de periode waarin er bloeiende planten aanwezig zijn, en is dus een proxy voor de beschikbaarheid van voedselbronnen voor bestuivers.

Aanwezigheid van groenelementen (interessant voor bestuivers)

Bloemenakkers of bloemenweides zijn het meest voorkomende groenelement (61%) op de onderzochte locaties (zie figuur 3). Bijen/insectenhôtels, een hooiland/weide, een verwilderd stukje en dood hout komen op iets meer dan de helft van de locaties voor (respectievelijk 58%, 58%, 56% en 53%). Vooral groenelementen die nestgelegenheid bieden voor bestuivers zijn vaak nog te beperkt aanwezig. Dit zijn bijvoorbeeld een verhoging van de bodem, een composthoop of een deel van hooiland/weide dat ongemaaid de winter in gaat.

Groeimarge en mogelijkheden

Er is zeker nog ruimte voor groei van de biodiversiteit binnen fruitaanplant in het openbaar groen. Een uitgebreid voedselaanbod en nestgelegenheid zorgen voor een hogere diversiteit aan bestuivers in fruitaanplant in het openbaar groen.

Bloemenakkers of bloemenweides zijn reeds aanwezig op een aanzienlijk deel van de fruitaanplanten. Gerichtte maatregelen, zoals het sluiten van de bloeihoogte door een weloverwogen plantkeuze en een gefaseerd maaibeheer, zorgen echter voor meer nectar en pollen gedurende een langere periode. Gefaseerd maaien zorgt bovendien voor meer overwinteringsplaatsen in de vorm van holle stengels. Snoeimateriaal, verwerkt in bijvoorbeeld een takkenril, of een composthoop kan ook voor extra nestgelegenheid zorgen.

Het aanplanten van een grote verscheidenheid aan fruitsoorten en het toepassen van gefaseerd maaibeheer gebeurt tot op heden echter

De auteurs

Ewaut Van Wambeke is afgestudeerd masterstudent Tuinbouwkunde aan de Universiteit Gent, faculteit bio-ingenieurswetenschappen, campus Schoonmeersen. **Ellen De Vrieze** is doctoraatsstudente aan de Universiteit Gent, vakgroep Omgeving, Forest & Nature Lab.

Filip Debersaques is hoofdlector Tuinbouw aan de Universiteit Gent, vakgroep Plant en Gewas

Jan Mertens is docent Groen- en natuurbeheer aan de Universiteit Gent, vakgroep Omgeving, Forest & Nature Lab

beperkt. Snoeimateriaal wordt ook nog te vaak verwijderd na het snoeien en een composthoop is slechts beperkt aanwezig.

Door deze verschillende mogelijkheden mee te nemen bij de aanleg en het beheer van fruitaanplanten, kan de biodiversiteit binnen het stedelijk gebied ondersteund en verhoogd worden. Hierdoor ontstaat meer ecologisch waardevol openbaar groen, waar mens en dier samen van het fruit kunnen genieten.

Gefaseerd maaien